

Prenumerata miejscowa:

Na rok . . . 9 rs.
 „ 6 miesięcy . . . 4 50 k.
 „ 3 miesiące . . . 2 25 k.
 „ 1 miesiąc . . . 75 k.
 Za odnośnienie dopłaca się
 15 kop. miesięcznie.

DZIENNIK WARSZAWSKI

Prenumerata zamiejscowa:

z odrytką pocztą:
 Na rok . . . 12 rs.
 „ 6 miesięcy . . . 6 „
 „ 3 miesiące . . . 3 „
 „ 1 miesiąc . . . 1 „

Prenumerata przyjmuje się: w Warszawie, w głównym kantorze Redakcji przy ulicy Miodowej Nr. 487 i w innych jej kantorach miejskich: — w St. Petersburgu, w księgarni A. T. Bazunowa na Newskim Prospekte w domu Olehinowej; w Moskwie, w księgarni J. S. Solowiewa.

ROK DZIESIĄTY.

Za ogłoszenia pobiera się: za jeden raz sześć kopiejek od wiersza druku lub jego miej-sca, za dwa razy, dziewięć kopiejek, za trzy razy, dwanaście kopiejek i t. d. — Oddzielne numery sprzedają się po 5 kopiejek.

WYCHODZI CODZIENNIE, PRÓCZ DNI NIEDZIELNYCH I ŚWIĄTECZNYCH.

Kalendarz prawosławny.

W niedzielę, 4 (16) listopada, — św. Joannia pr.
 W poniedziałek, 5 (17) listopada, — św. Halaktiona muż.
 We wtorek, 6 (18) listopada, — św. Pawła ispow.

Słońce wsch. o godz. 7 min. 22; zach. o godz. 4 min. 7.

Spogrzeżenia meteorologiczne
dostarczane przez obserwatorium warszawskie.

Dnia 2 (14) Listopada 1873 roku.

	Ciepłota powietrza w godzinach 0 ⁰	Temper. powietrza w godzinach 12 ⁰⁰	Względna wilgotność	Kierunek wiatru.
g. 1	749.5	— 2.1	100	południowy.
g. 2	747.7	+ 1.5	91	poł.-zachodni.
g. 3	748.3	+ 0.3	100	poł.-zachodni.

Kalendarz rzymsko-katolicki.

W niedzielę, 4 (16) listopada, — św. Edmunda bisk.
 W poniedziałek, 5 (17) listopada, — św. Salomei panny.
 We wtorek, 6 (18) listopada, — św. Maksyma bisk.

Wysokość wody na Wiśle stóp 0 cali 11.

DZIAŁ URZĘDOWY.

* Najjaśniejszy Pan, w skutku najpoddanniejszego przedstawienia Ministra Finansów, 12 października r. b. Najwyżej rozkazał raczyć: zatwierdzone 31 lipca 1871 roku Ustawę o znopatrzeniu wojsk w prowiant, przywarce furaz, zastosować, od 1 stycznia 1874 roku, do Straży Granicznej na następujących podstawach:

1. Zamiast udzielanych obecnie plac na przywarce, oraz pieniędzy na kupno prowiantu, wypłacać niższym stopniom Straży Granicznej, na równi z drobnymi i nie etatowymi komendantami wydziału Wojsny, pieniądze strawnie, według tych norm, jakie corocznie ustanawiają się przez miejscowe Rady Wojskowo-Okręgowe dla każdej gubernii i obwodu, na zasadzie artykułu 42 tejże Ustawy.

2. Na furaz dla koni wierzehowych oficerskich i skarbowych udzielać w rozmiarze codziennej dawki, oznaczonej dla kawalerii armii, mianowicie: po trzy garnce owsa, dziesięć funtów siana i cztery funty słomy dziennie i na kupno ich wypłacać oficerom i konnym strażnikom Straży Granicznej pieniądze, według średnich cen, zatwierdzanych przez Rady Wojskowo-Okręgowe, periodycznie dla oddziałów wydziału Wojsny, gdzie takowe konsystują; w miejscach zaś konsystowania Straży Granicznej, dla których nie byłyby oznaczone ceny przez pomienione Rady — według cen targowych, zatwierdzanych przez właściwe miejscowe instytucje cywilne.

3. Pieniądze strawnie niższym stopniom oraz pieniądze na kupno furazu dla koni wierzehowych wypłacać według liczby rzeczywistych dni w roku.

4. Na kucie koni skarbowych, na zgrzebla, szczerki, dery, uzdy, siatki i worki na furaz, powozy i inne drobne przynależności do utrzymania i obrządka koni, wypłacać konnym strażnikom po dziewięć rubli rocznie, zamiast pobieranych przez nich obecnie na te przedmioty po 3 rub. 43 kopiejek.

* Przez rozkazy w wydziale Straży Granicznej:

1) 19 października r. b., przyjęto do Straży Granicznej przez Najwyższy rozkaz z 5 października, chorążą Somau, mianowanego zastępcą oficerem oddziałowym brygady Kaliszkiej; oficer zapasowy brygady Kaliszkiej kapitan Puzynicki, mianowany zastępcą dowódcy kompanii brygady Kaliszkiej; dowódcą kompanii Kaliszkiej; kapitan Zboromirski i oficer oddziałowy tejże brygady, porucznik Dzienajewski, oskarżeni, według wyprowadzonego śledztwa, o przeciwnie prawa czynu w służbie, oddani zostali pod sąd, z usunięciem od obowiązków i wypłat im penji według prawa; wykreślony został z list, oficer oddziałowy brygady Kaliszkiej, porucznik Berbasow, przeznaczonego, 9 października, do 6 Kargopolskiego pułku drago-

nów imienia Jego Cesarskiej Wysokości Wielkiego Księcia Konstantego Mikołajewicza.

2) 26 października r. b., oficer oddziałowy brygady Aleksandrowskiej, kapitan Stupin — zaliczony został do Straży Granicznej.

* W rozkazach do wojsk Warszawskiego okręgu wojskowego, jest zamieszczona: 30 października 1873 roku. Najjaśniejszy Pan Najwyżej raczył upoważnić stopnie 8 Moskiewskiego pułku grenadierów imienia wielkiego księcia Fryderyka Meklemburskiego do przyjęcia orderów i medalii, udzielonych przez Jego Wysokość szefa, wymienionego pułku a mianowicie: byłego dowódcę 8 Moskiewskiego pułku grenadierów, obecnie pomocnika, naczelnika Sztabu Warszawskiego okręgu wojskowego, pułkownika Jenerałego Sztabu Wojsowego — korony Wendów w komtur 1-ej klasy z gwiazdą; podpułkownika Bobrowickiego i majora Zellera — tego samego 2-ej klasy; kapitanów: Wulpińskiego i Morzankiewicza, sztabskapitanów: Jalonowi, Krzywobłockiego i Czernomirski i poruczników: Skrzyżewskiego i Sorokinowi — kawalerski krzyż tegoż orderu 3-ej klasy; podporuczników Muratowici — krzyż zasługi tegoż orderu, złoty; kapelmistrzów Szułżewici — takiż, srebrny.

26 października. Naczelnikowi okręgowego sztabu powiatowego mi okręgu, jenerał-majorowi z Orszaku Cesarskiej Mości, księciu Jmeretynskiemu, który powrócił z 28 dniowego zagranicznego urlopu, polecam objąć jego obowiązki.

30 października. Przykomenderowany do St.-Petersburgskiego pułku grenadierów imienia Króla Fryderyka-Wilhelma III, do dowodzenia batalionem, zostający do poruczeń przy Sztabie okręgowym, podpułkownik Jenerałego Sztabu Fiedorow, po skończeniu rocznego terminu, odkomenderowany się z pomienionego pułku do miejsca swej służby, od 1 listopada r. b.

Podpisano: Głównodowodzący, Jenerał-Feldmarszałek hrabia Berg.

* Dyrekcja Towarzystwa Wścigów Konnych w Królestwie Polskim podaje do wiadomości o następujących zapisach:

1) Nagroda Towarzystwa na rok 1877. (Produce Stakes) rubli ar. 500 dla koni 3-letnich urodzonych i wychowanych w Cesarstwie i Królestwie. Drugiemu koniowi 200 rs. Bieg wiorst 2. Waga 130 funtów. Stawki rs. 100, z tych przepadek rs. 25 opłacić przy mianowaniu, które zamknięcia dnia 19 (31) grudnia 1873 r. Mianuje się klacz, jakim ogierem pokryta i data ostatniego skoku, po którym najpóźniej w 12 miesięcy ma być zameldowane zrebze z wyszczególnieniem jego rodzaju, mści z odmianami i nazwy. Jeżeli klacz zostanie jalową lub urodzi przed 10-ma miesiącami, o czem należy zameldować w tym samym terminie, przepadek się zwraca, w każdym innym razie przyląca, się do nagrody.

leżącą na raptownym znikaniu, apoteozach przy oświeceniu ogniami bengalskimi i t. p.

Wystawiono w ostatnich czasach w Wielkim teatrze nową operę w trzech aktach, pod tytułem „Duch Wojewody”, do której muzykę napisał p. Lud. Grossman, libretto zaś jest pióra p. Anceyca. Treść libretta jest jak najwyzejajniejsza, jak to bywa w większej części utworów scenicznych: o rękę, serce i posag panny młodej i bogatej, ubiega się dwóch pretendentów, — jeden stary, posiadający wpływy, lecz nie grzeszący powierzchnością umiającej, drugi zaś młody, który zyskał jej wzajemność. Jak to bywa zwykle na scenie, niekiedy zaś i w rzeczywistości, ciotka oddaje pierwszeństwo starremu pretendentowi, który jest zarazem opiekunem panny i serdecznym przyjacielem ciotki. Rzecz dzieje się w wod mineralnych i nie jest pozbawiona efektu. Młody pretendent, Leon, który poznał swą ukochaną wtedy jeszcze, gdy ta była na pensji i który wie o jej wzajemności dla niego, wyżywa swego współzawodnika na pojedynku, co nie przypada do smaku staremu. Nie ma on bynajmniej chęci ryzykowania życia; dla tego też dokłada wszelkich starań, ażeby osiągnąć cel pożądanym bez krwi rozlewu. Okoliczności przychodzą mu w pomoc: dom w którym mieszka znaczna część osób bawiących w wod mineralnych, uchodzi za niezamieszany; jest to stare zamczysko, w którym goście kąpielowi stanęli dla tego powodu, że nie było w zakładzie innego mieszkania. Obiega pogłoska, że w pokojach i zwaliskach zamku ukazuje się duch jakiegoś wojewody, który zamieszkiwał tam niegdyś; wieść o ukazaniu się tego ducha przeraża wszystkich mieszkańców okolicznych i nikt, z wyjątkiem przyjezdnych, nie ośmiela się mieszkać w tym zamku, z obawy złego ducha. Publiczność dowiaduje się o tem podaniu z arji śpiewanej przez utrzymującego restaurację w wod mineralnych, Bassamio, która to rolę gra p. Wasilewski. U starca zakochanego zrodziła się myśl skorzystania

2) Nagroda Głównego Zarządu Stad Państwowych na rok 1874 (Derby) 800 rs. dla 3-letnich ogierów i klaczy urodzonych w Cesarstwie i Królestwie. Drugiemu koniowi rs. 300. Bieg 2 wiorsty 133 sążni. Waga 3 pudy 10 funtów. Stawka 100 rs. z których 25 rs. przepadek wnosi się przy meldunku najdalej do dnia 19 (31) grudnia 1873 r.

3) Nagroda Towarzystwa dla koni 3-letnich wszystkich krajów (Derby international) 1000 rs. Waga 3 pudy 10 funtów, 3 p. 5 f. Konie trenowane za granicą niosą 7 funtów nadwagi. 2 wiorsty 133 sążni. Stawki 150 rs. a z tych przepadek 25 rs. należy opłacić przy mianowaniu, które się zamknięcia na rok 1874 i 1875, 19 (31) grudnia 1873 roku; na 1876 rok, 19 (31) grudnia 1874 roku, a na 1877 rok, 19 (31) grudnia 1875 roku. Drugiemu koniowi połowa stawek wniesionych w przeddzień gonitwy.

Meldunki i pieniądze należy nadsyłać do Kancelarii Towarzystwa Wścigów Konnych w Królestwie Polskiem, w Warszawie, na Krakowskim-Przedmieściu № 30. 6,698.

Siedlecka Gubernjalna Rada Dobroczynności Publicznej.

przez postanowienie swe z 17 lutego r. b., przyjęła ofiarowane za pomocą aktu notarialnego z 16 lipca 1869 roku przez zmarłego mieszkańca, osady Konstantynowa Jukela Waitzmana, pięć procent od kapitału 8,000 rubli, zaopiekowanego na dobroczynność Konstantynów hrabiego Stanisława Aleksandrowicza, na korzyść ubogich krewnych ofiarodawcy Waitzmana i innych ubogich mieszkańców osady Konstantynowa, wyznania mojżeszowego, pod warunkami, w pomienionym akcie włączonymi i z zabezpieczeniem nietykalności praw osób trzecich.

DZIAŁ WEWNĘTRZNY.

WIADOMOŚCI MIEJSCOWE.

W liczbie rozmaitego rodzaju zakładów dobroczynnych miasta Warszawy, zostających pod bezpośrednim zawiadywaniem warszawskiego Towarzystwa dobroczynności, znajduje się oddzielny przytułek dla kobiet, znany pod nazwą Przytułiska. Przytułek ten zasługuje na uwagę pod wielu względami, i dla tego sadzimy, że nie będzie zbędnym podać o nim naszym czytelnikom niektóre wiadomości, zaczerpując takowe ze sprawozdań rocznych warszawskiego Towarzystwa dobroczynności.

Założycielką tego pięknego zakładu była obywatelka, Franciszka Robaczewska. Jeszcze w 1858 roku założyła ona z własnych funduszy w Warszawie zakład, w którym biedne kobiety pozbawione czasowo możności pracowania, mogły w każdym razie „przytulić się,”

zająć poszła sama nazwa domu przytułku („Przytułisko”). W tym celu do zakładu przyjmowane były i przyjmowane są kobiety, wychodzące ze szpitali, które jeszcze nie zupełnie poprawiły się po chorobie, i dla tego nie mają sił do roboty; — służące, pozostałe bez miejsca, kobiety z chorobami nieuleczonemi, nie mogące pracować, a zarazem nie przyjmowane do szpitali, kobiety czasowo przebywające w Warszawie w swych interesach, a nie mające żadnych funduszy do życia i wreszcie, kobiety wypuszczone z więzień poprawczych, które niekiedy, mimo całej chęci do poprawy moralnej i zajęcia się uczeiwą pracą, często nie mają ani środków, ani możności wynalezienia sobie miejsca, lub jakiego bądź zatrudnienia.

Przytułek ten mieści się pierwotkowo w niewielkim lokalu prywatnym, wynajmowanym na ulicy Nowe Miasto, i istniał wyłącznie kosztem założycielki, skutkiem czego, na początek utrzymywany był na niewielką skalę, dopóki w 1860 roku, pan Robaczewski nie powiadło się zainteresować swym przytułkiem kilku dobroczyńców, którzy ofiarowali na korzyść takowego, tak znaczną sumę, że p. Robaczewska mogła kupić dom właściwie dla przytułku, i rozwinąć w nim działalność dobroczynną w znacznie obszerniejszym zakresie. Kupiwszy taki dom na ulicy Wilezkiej, p. Robaczewska zwróciła się do byłej rady głównej opiekunów zakładów dobroczynnych w Królestwie Polskiem, z prośbą o przyjęcie pod swą opiekę założonego przez nią przytułku. Ze swej zaś strony p. Robaczewska zobowiązała się do końca swego życia mieć pieczę o przytułku i zarządzać nim tak, aby mu nigdy nie zbywało na funduszach do utrzymania. Była rada główna opiekunów wszystkich zakładów dobroczynnych w Królestwie Polskiem, skutkiem prośby p. Robaczewskiej, i zgodnie z decyzją J.W. Namiestnika w Królestwie Polskiem, postanowieniem swem z d. 21 lipca 1868 r. wzięła zakład pod swą opiekę, poddawszy go co do kontroli warszawskiemu Towarzystwu Dobroczynności, które wtedy zaraz ułożyło szczegółową instrukcję dla zakładu. Główną opiekunką zakładu mianowaną została dożywotnie pani Robaczewska, a jeden z członków Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności — kuratorem głównym przytułku.

partycji, zatrzymać w pamięci wybitniejsze jej ustepy. Rossini mówił „pour écrire un mauvais opéra il faut être un excellent musicien”; cóż dopiero, jeżeli się kompozytorowi uda stworzyć pokazne dzieło, które ma szczerze utrzymać się na repertuarze. Otóż te szczególne warunki znaleźliśmy w nowej operze p. Grossmana. Bez wątpienia ci co do teatru chodzą, spodziewają się usłyszeć arcydzieło wyrównujące „Hugonotom”, „Cyrylikowi” i t. d., zawiądują się, alez na takie opery czeka się nieraz ćwierć a bodaj czy nie pół wieku. Ci zaś co znają całą doniosłość i trudność napisania opery i wiedzą, że od niepamiętnych lat, nawet w muzykalnych Niemczech, oprócz Wagnera, prawie nie ma librecisty i kompozytora, których opery miałyby stałe powodzenie i że wreszcie żyjących kompozytorów oper, na palcach policzyć można, ci niezawodnie doznają milej niespodzianki słysząc operę p. Grossmana. Bezprzeczenia muzyka „Ducha Wojewody” ma niektóre miejsca ujemne i słabe, ale więcej ma wzniosłych.

Zacznijmy nasz rozbiór od mniej udatnych ustepów: Otóż arja radczyni w 1-m akcie, pomimo że w późniejszych przedstawieniach już skróconą została, jest nużącą i bezbarwną; nie wycykamy wprawdzie wprost reminiscencji tego lub owego tematu, jednakże pozbawiona jest ona oryginalności. Nie ratuje jej zgrabna i elegancka instrumentacja, ani też staranna harmonizacja. Następnie duetki miłosny w tymże samym akcie między Leonem i Helenką, rozpoczynający się pięknym lirycznym tematem, zaledwo zaczyna się rozwijać i interesować słuchaczy, aż tu od razu jest ucięty wejściem radczyni, której manierowany recitativ przytęka i raptownie urywa piękną i niedokończoną myśl duetu. Powinienby był p. Grossman korzystać z zbyt małych i rzadkich sytuacji lirycznych, jakie mu libretto nastręcza i rozwinąć temat rozpoczęty. W tem miejscu stracił kompozytor cenną sytuację miłosną. Cała scena następująca, mianowicie parlante a tempo, osnu-

FELJETON.

Teatr i balet. — Nowa opera p. Ludw. Grossmana „Duch Wojewody.” — Harderoskop. — Indjanin z Ameryki. — Koncert na rzecz studentów Cesarskiego uniwersytetu. — Skwer na ulicy Chłodnej. — Zamknięcie wystawy wiedeńskiej.

Po „sezonie martwym” w świecie teatralnym, t. j. po okresie zamknięcia obu naszych teatrów w ciągu trzech miesięcy letnich, scena warszawska obdarza nas nowościami ściągającymi znaczną liczbę widzów. O komedji „Przezorna Mama,” którą grywano często w ostatnich czasach, zdaliśmy już sprawę, opowiedzieliśmy jej treść i nadmieniliśmy, że należy ona do rzędu utworów dramatycznych osnutych na życiu domowem. Gdyby dawano stale takie tylko utwory, widz nie wychodziłby po za pewną określoną sferę, nie zwiększyłby w teatrze swego widnokręgu umysłowego i nie mógłby przenosić się z świata życia powszedniego do świata życia bardziej fantastycznego, idealnego, do którego należą zwłaszcza balety. Nowych zresztą baletów nie pożądamy na teraz, od lat bowiem trzech zachwycamy się baletem fantastycznym „Flick i Flock,” który dostarczał jednakże przyjemności wszystkim prawie mieszkańcom Warszawy, od pewnego zaś czasu dawany jest balet czarodziejski „Meluzyna,” który tak dalece podobna się dotąd publiczności, że już na kilka godzin przed rozpoczęciem widowiska nie można dostać w kasie biletu. Weszło jakoś w zwyczaj dawać te uosobienia powiastek czarodziejskich w niedzielę, ku wielkiej radości dziatwy wszelkiego wieku, spoglądającej z łóż na tańczące nietoperze i na uwiłające się duchy wodne i leśne. Na niewinnych obliczach dziecięcych maluje się wielkie zdziwienie, graniczące nieraz z trwogą, i jedynie obecność rodziców i oddalenie sceny łagodzi ich stan trwożliwy. Osoby zaś dorosłe zachwycają się grupami malowniczymi danserek, ich zręcznością i gracją, nie gardząc zarazem stroną czarodziejską baletu, za-

Oprócz tego, kilku dobroczyńców i dobrodziejek zgłosiło się przyjąć na siebie godność opiekunów i opiekunek tego zakładu, zobowiązawszy się do wnoszenia corocznie na korzyść ochrony, pewnych ofiar. Znajdujące się w Przytułisku kobiety, otrzymują bezpłatnie, oprócz mieszkania, jeszcze żywność, odzież, bieliznę, obuwie, a w razie choroby pomoc lekarską. Na korzyść tej ochrony dawań są widowiska amatorskie, koncerty, żywe obrazy i inne przedstawienia, z których dochód stanowił ostatnimi czasy, jedno z najgłówniejszych źródeł istnienia zakładu. Oprócz tego, znaczny dochód przytułisku daje składka, zbierana corocznie w w kapłej Przytułisku, w ostatnich dniach wielkiego tygodnia przy grobie Zbawiciela, oraz rozmaite ofiary prywatne, a wreszcie pieniądze, zyskiwane za roboty kobiet w zakładzie.

Ze sprawozdania warszawskiego Towarzystwa dobroczynności za rok zeszły okazuje się, że z końcem 1871 r. w przytułku pozostawało 27 kobiet, tak, że wszystkiego w 1872 r. znajdowało się w przytułku 51 kobiet, z liczby których ubyto, w roku zeszłym także 27, a zatem z początkiem roku bieżącego pozostało w zakładzie 24 kobiety. Średnią cyfrą w przytułku znajdowało się codziennie do 25 kobiet, na utrzymanie których w ciągu całego roku zeszłego wydatkowano ogółem 1,566 rub. 29 kop., a zatem średnio na utrzymanie każdej kobiety wydatek wynosił po 17,16 kop. na dobę, to jest prawie tyle, ile czynił wydatek w 1871 roku. W końcu 1871 r., w kasie przytułku pozostawało 1,119 rub. 28½; w 1872 r. wpłynęło do kasy dochodu ogółem 1,887 rub. 97 kop. (w tej liczbie było ofiar prywatnych 179 rub., wyjęto ze skarbonki i zebrano z jałmużny—331 rs. 10½ kop., uzyskano za roboty wykonane w zakładzie przez znajdujące się tam kobiety—70 rs. 74½ kop., otrzymano z ofiar przy grobie Zbawiciela w wielki tydzień—530 rs. 65 k., przysłało z redakcji gazet 10 rs.; wpłynęło z żywych obrazów 676 rs. 18½ kop., i dywidenda z fabryki cukru, pozostała po hrabi Wł. Malachowskim 90 rs. 90 kop.) Takim sposobem, ogółem w kasie przytułku w 1872 r. znajdowało się 3,007 rs. 80 kop., a ponieważ wydatek w roku sprawozdawczym dochodził do 1,566 rs. 80 k., przeto z początkiem roku bieżącego pozostało w kasie ochrony na wydatki gotowizną 1,441 rs. 51 kop.

Nareszcie ostatnimi czasy pani Franciszka Robaczewska, z domu Zawadzka, aktem notarialnym z dnia 9 (21) marca roku bieżącego, ofiarowała swą nieruchomości pod Nr. 1711 lit. b w m. Warszawie, na korzyść zakładu „Przytułisko”. Minister Spraw Wewnętrznych, na przedstawienie warszawskiej rady miejskiej dobroczynności publicznej, 20 września r. b. za N. 9,807, dozwolił przyjąć tę nieruchomość zgodnie z wolą ofiarodawczyni na korzyść przytułku, na warunkach, wyliczonych w akcie notarialnym i z zastrzeżeniem nietykalności praw osób trzecich.

Z INNYCH GUBERNII.

W dodatku do podanej w N-rze 230 *Gonca Urzęd.* wiadomości o pobyty Najjaśniejszej Królowej Greckiej Olgi Konstantynowny 23 września w Odesie, zamieszczamy tu następujące, zaczerpnięte z *Odesk. Wiest.* szczegóły.

Dnia 23 września, w oczekiwaniu przybycia Najjaśniejszej Królowej do Odesy, miejscowa kolonia grecka, przygotowała cztery parostaki, ofiarowała je publiczności, a o godzinie 8-jej z rana, parostaki te, napelnione przez greków, rosjan i obywateli innych narodowości, wyruszyły na morze, na spotkanie Królowej. Z powodu burzliwego czasu, jacht Cesarski „Liawdja” na którym płynęła z Jalty Królowa Grecka, przybył do Odesy, zamiast o godzinie 10 rano, o 3-jej po południu, w towarzystwie pomienionych parostatków, które powitały na morzu jacht strzałami działowymi i okrzykami „hura” i „zito” (niech żyje), przy wykonywaniu przez orkiestrę muzyki greckiego hymnu narodowego.

W porcie powitały jacht wystrzały działowe, oraz mnóstwo barek i łodzi, przystrojonych w flagi greckie i ruskie. Zaraz po zatrzymaniu się jachtu, główny naczelnik kraju, generał-adjutant P. G. Kotzebue z po-

tu na skórzanej figurze w orkiestrze, jest bez muzykalnego interesu, aczkolwiek z znajomością seicenną napisana. Dopiero od motywu Helenki: „Nie nie będzie z tego, numer ten zaczyna nabierać kunsztowną formę i charakter ensembli. Solo na skrzypce i harfę, rozpoczynające 2-gi akt, aczkolwiek po mistrzowski odegrane przez pp. Górskiego i Pistora, wszakże jest niczem więcej jak fantazją na temat czardasa, w guscie Beriota lub Allarda i nie możemy go zaliczyć do szczytów sławnych numerów tej partycji. Również nie trafia nam do gustu duet, kiedy Leona wyzywa prezesa na pojedynek; forma tego duetu jest zbyt oklepaną w operach włoskich buffa i często ją napotykamy w Donizettim i Rossinim. Kompozytor wprawdzie bardzo starannie moduluje w głównej figurze tego duetu w różnych tonach, i z wielką znajomością rzeczy prowadzi partię, lecz jakśmy już wyrzekli, forma jest zużyta. Grzeszy jeszcze długością i nieszczególnym smakiem finału ostatniego aktu; wprawdzie zauważyliśmy, że i tu należy już pracować, ale z korzyścią byłoby dla opery ten numer jeszcze więcej skrócić.

A teraz przejdźmy do ustępów, które bez zaprzeczania znamionują talent, naukę i indywidualną twórczość kompozytora. Krótka intrada poprzedzająca operę, choć na pozór bez pretensji napisana, zawiera wiele piękności i daje p. Gr., że się tak wyrażymy, dyplom na inteligentnego i inwentyjnego muzyka. W zakończeniu tej intrady, słyszymy jakieś obce zlewianie się harmonji, wcale nie dziwaczne, a jednakże tak nowe, tak niespodziane. Podobają się nam zgrabne kuplety wesołej Helenki, w formie scherza napisane. Balladę starożytną, opiewającą legendę o pokutującym duchu w ruinach zamku, cenimy wysoko, jako świetny i pełen stylu ustęp. Szeroki i efektowny ten śpiew, jest jeszcze podwyższony wytwornością kolorytu instrumentacji; czujemy się o paręset lat w tył, za czasów turniejów i legend.

ślem greckim przy Dworze Cesarsko-Rosyjskim, De-Budurism, mieli zaszczyt powitać Jej Królewską Mość z przybyciem do Odesy. Następnie generał-adjutant Kotzebue przedstawił Najjaśniejszej Królowej naczelniczkę miasta Odesy oraz wyższych miejscowych przedstawicieli zarządu: wojennego i cywilnego. Po skończeniu tych przedstawień, głowa miejskiej odeskiej, w towarzystwie członków zarządu i niektórych deputatów, ofiarując w imieniu gminy miejskiej chleb i sól, powitał Jej Królewską Mość następującą przemową:

„Obywatele miasta Odesy witają Waszą Królewską Mość i jako królowę Grecji i jako ruską Wielką Księżniczkę. Grecja i Rosja z dawną połączone religią — najlepszą rękojmią trwałego przymierza narodowego; lecz Opatrzności spodobało się wzmożnić ten węzeł nowem ogniem monarszej miłości królów Grecji.

„Nie będziemy utrudzali Waszej Królewskiej Mości wspomnieniami historycznymi o kolonjach greckich na pobrzeżu morza Czarnego, ani znaczeniem greków w historii zasiedlenia Odesy i rozwoju jej handlu, a ofiarując wam, starodawnym obyczajem ruskim, chleb i sól z przepelnionem uczuciem, przejmującym w obecnej chwili tak nas jak i przytomnych tu waszych poddanych, powiemy treściwie:

„Niech żyją obie rodziny Monarsze i niechaj kwitną oba państwa!”

Królowa, przyjmując chleb i sól, odpowiedziała: „Nie wiem jak wynurzyć wam uczucia mej wdzięczności za dobre życzenia wasze, wynurzone Królowi, Mnie i Dzieciom, oraz całemu jednej wiary z wami narodowi greckiemu; proszę was, abyscie przyjęli moją serdeczną wdzięczność i zakomunikowali ją waszym współobywatelom.”

Następnie poseł grecki De-Buduris przedstawił Najjaśniejszej Królowej radę gminy greckiej w Odesie. Królowa, nie czekając jeszcze powitania, zapytała członków rady, czy widzieli Jej Dzieci, i zaraz wskazała je. Zaraz potem prezydent rady, p. Rodokoniaki, zwrócił się do Królowej z następującą przemową w języku greckim:

„Wasza Królewsko Mości! Rada gminy greckiej w Odesie, wynurzając uczucia wiernopoddane wszystkie mieszkańcy w tym mieście greków, winujące Waszej Królewskiej Mości sześciuściu przybycia w objęcia Najdostojniejszych Rodziców i pierwszej ojczyzny, dla której grecy pozostają wdzięczni, szczerze i dla mieszczących w tym gościnnym kraju, wspominając o tej bratniej sympatii i tej gościnności jednomyślnie rosjan a dla których miasto Odesa służyło za pewny przytułek podczas klęsk Grecji.

„Wynurzając bezgraniczną radość naszą z powodu przybycia do miasta naszego Waszej Królewskiej Mości i Waszych Najdostojniejszych Dzieci, tych kwitnących latorosli tronu Waszego, prosimy pokornie, po przybyciu do Grecji Waszej Królewskiej Mości, zapewnić ukochanego Króla Jerzego, że radość naszą odpowiada przywiązaniu naszemu do tronu i ojczyzny.”

Na mowę tę, Najjaśniejsza Królowa raczyła odpowiedzieć po grecku:

„Dziękuję wam, panowie, za wasze szlachetne uczucia i za wasze serdeczne przyjęcie. Pragnęłabym, aby w obecnej chwili obecnym był Król, aby mógł dzielić ze mną me zachwycenie.”

Wzruszeni do łez temi słowy, członkowie Rady, za pozwoleniem Najjaśniejszej Pani, ucałowali ręce Najdostojniejszych Jej Dzieci i ofiarowali bukiety kwiatów Królowej, Dzieciom Jej i Wielkiej Księżniczce Wierze Konstantynównie.

Po przedstawieniu się konsula duńskiego, który się stawił z polecenia króla duńskiego dla powinszowania Najjaśniejszej Królowej sześciuściu, przyjął do Odesy, przedstawiony został Królowej Greckiej obywatel odeski J. J. Wucziński, który, witając Monarchinię, prosił o przyjęcie 20000 franków na cele dobroczynności. Królowa Grecka podziękowała p. Wucziński i oświadczyła, że po przyjeździe do Grecji, doniesie o tej ofierze Królowi, przy czem obecne Dostojne Jej Dzieci wynurzyły p. Wucziński swą wdzięczność.

Opuszczywszy parostatek, Najjaśniejsza Królowa raczyła udać się z Wielką Księżniczką Wiarą Konstantynówną i Księżętami Konstantym i Jerzym, do cerkwi greckiej. Na ulicach przez które przejeżdżała Jej Królewsko Mość, obywateli odesy radośnie witali Królowę Grecką i Wielką Księżniczkę Ruską.

Nieustajając od czasu przyjazdu Jej Królewskiej Mości w cerkwi greckiej odgłos dzwonów, złał się w całość z okrzykami i powitaniem ludu, napelniającego cmentarz cerkiewny i ulice sąsiednie. Była to chwila przybycia powozu Królowej do cerkwi greckiej.

U przedsiönka Królowa spotkała była przez damy greckie i dziewice, a przeprowadzana przez nie i przez wszystkie towarzyszące Jej Królewskiej Mości osoby,

Romana Leona jest również pięknym i dystyngowanym ustępem lirycznym, ale szkoda, że go kompozytor w formie pieśni (t. j. z powtórzeniem strof) traktuje. Zakonczy 1-szy akt wspaniałą finał. Uroczystość—wejście węgierskich gości, dostatecznie dała pole p. Gr. do wyekspluowania bogatych zasobów na polu muzyki charakterystycznej. Nie jesteśmy w stanie opowiedzieć technicznie naszym czytelnikom, jakie mianowicie instrumenty w tym finale węgierskim grają, ale fakt jest, że w wejściem muzyki erganskiej, inna atmosfera, inny koloryt wieje w orkiestrze. Wszystko co tu słyszymy jest tak niezwykłe, obce, oryginalne, a jednak tak porównujące i tak namiętne, jak ogorzone twarde madyjskie gości. Toż samo powiedzić można o namiętnej a zarazem tęsknej pieśni starego węgry, rozpoczynającej akt 2-gi (doskonale przez młodego artystę p. Wasilewskiego odśpiewany); coż dopiero powiedzieć o grzmiejącym czardasie! Czardas ten sam w sobie jest majestatem orkiestrowym; wiemy że Bilse ciągle go grywa—i jest to jego cheval de bataille—dla popisania się z precyzją swego kwartetu i ogromnem crescendo. Musimy oddać sprawiedliwość naszej orkiestrze, że gra go nie gorzej. Te kilka numerów węgierskich dostatecznie świadczy o oryginalności pomysłów i wytworności instrumentacji p. Gr. Następny kwartet w drugim akcie zaliczamy do najgrabszych numerów pod względem płynności formy i efektów wokalnych. Numer ten musiał być prędkiem koncepcyjny i napisany—tyle w nim czuć swobody. Klótnia prezesa z Leonem, zachwyt egzaltowanej pani radczyni na widok przystojnych węgry—jakże to wszystko z prawdą oddane, prztem opracowane tak sumiennie i zarazem jest tak lekkie. Już to głównie p. Gr. celuje w kompozycjach zbiorowych—i znać w nim wielką rutynę na polu muzyki. Największą jednakże sympatię naszą ma bezwarunkowo cały trzeci akt. Chór żołnierzy czatujących

wesła do świątyni, gdzie przyjęło ją duchowieństwo ruskie i greckie, mające na czele najprzewielebniejszego arcybiskupa Dymitra, który, z krzyżem w ręku, powitał Najjaśniejszą Królowę następującymi słowy:

„Najpobożniejsza Monarchini! Tu, na granicach poprzedniej i przedsiönku nowej ojczyzny Waszej, radośnie witają Was dwa bliskie aeru Waszemu ludy. Z miłością i radością wita Was zdawna kochający monarchów lud ruski, z rozczulającym uniesieniem wita Was i mieszkająca tu część ludu greckiego.

„Wszelchomna opatrzności Najwyższego przeznaczyła Waszej Królewskiej Mości zadanie wielkie i chwalebne—rozpocząć i utrwalić przez siebie nowy ród monarchów wśród starożytnego, lecz odradzającego się teraz do nowego życia narodu, i zarazem—być żywym przymierzem dwóch jednomyślnych narodów, aby łączące ich węzły stały się przez to żywszymi, bardziej pokrewnymi i nierozdzielalnymi.”

Tu Wasza Królewsko Mość użył istotne wyrażenie tego duchowo-pokrewnego związku obu narodów; tu i rosjanie i grecy, każdy swym językiem, lecz jednemi usty i jednym sercem, błagają wszechwładnego Boga, aby ochraniał Waszą Królewską Mość i z całym Najdostojniejszym Dmem Waszym pod tarczą swej miłośniercy ojcowskiej opatrzności, aby spełniały się przez Was i potomków waszych niesławne dla nas obecnie wyroki Jego boskiego przeznaczenia co do ludu greckiego.”

Po wysłuchaniu następnie nabożeństwa i mowy, mianiej przez proboszcza cerkwi greckiej archimandrytę Wulimasa, Królowa zapragnęła zobaczyć to miejsce, gdzie niedługo spoczywały zwłoki patriarchy Grzegorza V, i zbliżywszy się do tego miejsca, z pobożnością przeżegnała się znakiem krzyża. Potem, przy śpiewie „Zbaw Panie, lud Twój,” Jej Królewsko Mość w towarzystwie witających ją osób, wyszła ze świątyni i skierowała się ku miejscu zakładania szkoły, gdzie Ona i Jej Najdostojniejsza Dzieci położyły kamień węgielny, prztem panny, wychowujące się w szkole greckiej, w białych sukniach z wstążkami niebieskimi i białymi, oraz wiankami wawrzynowemi na głowach, odśpiewały hymn narodowy grecki, usypując przy powrocie Królowej do powozu drogę jej kwiatami. Śpiew dziewięć, odgłos dzwonów i okrzyki „hura,” „zito,” „niech żyje następca tronu greckiego, Konstanty,” zlewały się w powietrzu, dowodząc jak drogą jest dla greków pierwsza prawosławna ich Królowa, Olga Konstantynówna.

O godzinie piątej był obiad na parostaku „Liawdja.”

O godzinie ósmej wieczór Królowa grecka odwiedziła teatr Ermitażu. Za zbliżeniem się powozu Jej Królewskiej Mości do teatru, muzyka pułkowa zagrała hymn narodowy, który powtórzony został także przez orkiestrę, przy wejściu Najjaśniejszej Królowej do loży. Po skończeniu hymnu, publiczność witała Królowe radośnemi okrzykami „hura” i „zito,” oraz oklaskami.

Po powrocie z teatru, połączony się z władzami zwierzchniemi, przedstawicielami miasta i gminy greckiej, Królowa grecka wraz z Najdostojniejszemi Dzieci, i Wielką Księżniczką Wiarą Konstantynówną, w towarzystwie swego orszaku, raczyła wsiąść do przygotowanego dla Jej Królewskiej Mości wozu i odjechała drogą żelazną przez Wołoczyska do Wiednia, przeprowadzana powitaniem otaczających, dźwiękami narodowego hymnu greckiego i wystrzałami rakiet ciągłe wypuszczanych.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

* Z Wersalu piszą do Norda pod 11 listopada: Jakkolwiek zebranie prawego środka izby oświadczyło, że utrzyma termin dziesięcioletni przedłużenia władzy marszałka Mac-Mahona, prawdopodobnem jest bardzo, że zamiar ten zostanie zaniechany w ostatniej już chwili. Jest to ustępstwo, które postanowiono zrobić dopiero w chwili dyskusji przy zawieraniu jakiegoś układu—choć albowiem posiadać coś jeszcze do ustąpienia w zamian za przystąpienie części lewego środka i powiedzieć sobie, że gdyby już w tej chwili zerzeczono się dziesięcioletniego przedłużenia, to postawionoby się w obowiązku zrobienia innego jeszcze ustępstwa. Co się tyce marszałka, zapewniają, iż ten bynajmniej nie sobie nie robi z owego dziesięcioletniego terminu; powiada on, że mało mu zależy na tem, czy o pięć lat dłużej trwać będzie jego urzędowanie—natomiast żąda i przytem żądaniu silnie trwać będzie, ażeby jego władza

na herszta rozbojników, śpiewany półgłosem, jest oryginalny i dowcipny; pomimo wesołości sytuacji, nie podobna nie zwrócić uwagi na bogate opracowanie tego chóru, na oryginalną harmonję, misterną, że tak się wyrażymy, rzeźbioną instrumentację. Wielki efekt sprawia chowanie się żołnierzy—podczas ryturveli (piękny ustęp, rodzaj fugi), a następnie—odzywanie się chóru z różnych kulis—na siekanych, chromatycznie schodzących akordach, i kończące się na perendosi. Świadczy to o znajomości scenicznej kompozytora: takie efekta są rzadkie. Śpiewka Dokupila jest dowcipna, lekka i miśternie orkiestrowana. P. Ziółkowski wcale ją dobrze śpiewał, a nawet był wywołany i bisowany. Następnie teraz najważniejszy z całej opery numer, słusznie przez wielu recenzentów koroną opery nazwany, to jest wielki kwintet 3-go aktu. Jest to najszcześniejszy numer pod względem sytuacji, efektów wokalnych, formy i opracowania motywu. Charakter tej kompozycji jest przeważnie włoski, ale obrobienie i prowadzenie głosów świadczy o sumiennych studiach muzyki klasycznej niemieckiej. Umiał p. Gr. utrzymać każdą z pięciu postaci w właściwym charakterze. Dokupilu czatujący na rozbojnika, oberzysta węgry przyciągany jakimś szelestem, nie może wyjść z podziwienia widząc babinę Jazę po nocy, radczyni egzaltowana, czekająca wśród promieni księżyca na swego ukochanego, wreszcie zakochani Leon i Helenka—z tego wszystkiego utworzył kompozytor jedną całość harmonijną, pieśnią ucho słuchacza.

Z tego wszystkiego coś tu powiedzieli, powzięli czytelnicy korzystne wyobrażenie o nowem dziele p. Grossmana. Od czasu wystawienia w Warszawie w 1868 r. pierwszej jego opery „Il Pescatore di Palermo” przez artystów włoskich, widzimy niezmierny postęp. P. Gr. rozporządza wszelkimi czynnikami potrzebnymi do napisania dobrej opery. Posiada on bez-

warunkowo talent, znajomość sceny i głosu ludzkiego a instrumentacja wada wybornie.

W końcu winniśmy jeszcze nadmienić, że pomimo szczupłych naszych sił wokalnych, opera była wyjątkowo dobrze śpiewana. Głównie zaś należy się sprawiedliwość dyrektorowi p. Münchheimerowi, który widocznie po koleżeńsku wziął się do roboty. Wykonanie „Ducha Wojewody” jest regeneracją tutejszej orkiestry i chórów, które od dawnego już czasu były w uspieniu, jak gdyby w letargu. W operze p. Grossmana, działanie orkiestry i chórów jest na pierwszym planie.

Treść opery p. Grossmana, jak widzieliśmy wyżej, osnuta jest na przesadzie, lecz czyż na scenie tylko bywają u nas przesady? Niestety, natrafiamy jeszcze na nie dotąd w życiu rzeczywistym, jak tego dowód mamy w tem, że spekulanci, zapomocą ogłoszeń tajemniczych o pokazywanych przez nich jakoby cudach, znajdują u nas pole do eksploatacji. Mamy tu na myśli niejakiego p. Hardera, okazującego w hotelu Parzykim, przy ulicy Bielarskiej, swój harderoskop. Podług brzmienia ogłoszenia, każdy śmiertelnik może się tam dowiedzieć, pod jaką urodził się gwiazdą, jaka czeka go przyszłość, jaka jest jego terażniejszość i jaka była jego przeszłość. Nie wiemy z pewnością, czy znalazło się wielu amatorów do zapłacenia rubla za dowiedzenie się o wszystkim wyżej wyszczególnionem, lecz widzieliśmy, że osoby wychodzące z gabinetu p. Hardera, nie bardzo były zadowolnione z udzielonych im wyjaśnień, i nawet jakiś żartowniś, czytając ogłoszenie oświecone latarnią czerwoną, odezwał się, że z całej przyszłości najprzyjemniejszą mu jest wiedzieć o tem, że jego rubel zostanie w kieszeni, niż narażać się na niezawodną stratę rubla i usłyszeć jakies przepowiednie fantastyczne. Sądzić należy, że wielu zapamiętało się na tę sprawę z takiegoż stanowiska, al-

była niezależną od zgromadzenia; Mac-Mahon nie chce być nadal, tylko delegatem izby; pragnie on mieć władzę niezaprzeczoną i nieodwołalną i mieć zabezpieczone prawa potrzebne do zapewnienia powodzenia polityki stanowczo zachowawczej. Nowe jeszcze poprawki do projektu przedłużenia władzy, złożone zostały w dniu dzisiejszym. Zauważano jedną, pana Jules Simon, uznającego władzę konstytucyjną Zgromadzenia, albowiem domaga się od izby zawotowania paragrafu następującego: „We Francji ustanowioną jest rzeczpospolita.” Nie ma już niespodzianki, której by oczekiwać nie można: po panu Thiersie głosującym za odwołaniem się do ludu, następuje p. Jules Simon, przyzadzający władzę ustawodawczą zgromadzeniu.—Komisja budżetowa rozpoczęła badania nad nowymi podatkami i nad powiększeniem podatków, proponowanem przez p. Magne do budżetu na rok 1874. Komisja ta, dotąd przynajmniej, zdaje się być przeciwną powiększeniu taryfy od przesyłek powolniej idących po żelaznych drogach. P. Magne proponuje pobieranie 5% od ceny takich przesyłek, usprawiedliwia to względami na to, iż opłata taka osiągnie w części cel jaki sobie założyło zgromadzenie podczas rozpraw nad podatkami i nad cyfrą interesów handlowych—po przyjęciu już w zasadzie podatku od materiałów surowych. Zdaniem jego, izba odstąpiła o otaksowania cyfry interesów handlowych tylko z powodu niedogodności sposobu pobierania tej taksy i przez wzgląd, że podatek ten zaciąży ostatecznie na konsumentach. Podatek od transportów o małej szybkości na drogach żelaznych dotknie, powiada minister, materiały surowe, zaciąży on także nad wszystkimi wyrobami fabrycznymi, co stanowi właśnie główną część interesów handlowych — lecz za to będzie on daleko lżejszym i odtąd mniej nierównie dotykać będzie samych konsumentów, zapewniając nie mniej wszelkie skarbowi 25 milionów, ponieważ suma osiągnięta na przez towarzyszący drog żelaznych od transportów powolnych przewyższa cyfrę 500 milionów. Minister zauważył zresztą, iż niesprawiedliwą jest rzeczą, ażeby transporta towarów przesyłanych drogą żelazną wolne były od wszelkich podatków, wówczas gdy przewóz ich wodą upada pod ciężarem ich konkurencji i domaga się jakoś środka ocalenia tego, co nie może mu być udzielone, to jest zniesienia podatku od żeglugi, pod który jest poddany. Odpowiadają na to panu Magne, że taksa ta stawalaby właśnie na przeszkodzie usiłowaniu podjętym wszędzie dla zapewnienia rozwoju handlu i przemysłu a to przez ułatwienie ruchu produktów, transportu i zamiany. Dodają nadto że jakkolwiek rząd zachował sobie możność zawieszenia tych środków, o ile one dotyczą transportów zbożowych, w razie jeżeli okoliczności wymagały tego będą — to wszelako mogłoby ztąd wynikać utrudnienie w zaopatrywaniu żywnością a zawieszenie opłat mogłoby przyjść za późno. Uczyniono także uwagę, iż liczne produkty żywnościowe, takie które dużo miejsca zajmują, będą ciągle dotykane tą takką. Specjalna taksa na wysyłki zwrotne, którą minister proponuje nałożyć na wszystkie korespondencje wysyłane zwrotnie, z powodu zmiany zamieszkania adresatów, spotyka nader żywy opór. P. Magne utrzymuje jednak, iż opłata taka jest słuszną, ponieważ ekspedycja zwrotna, narzuca służbie pocztowej nie tylko powtórzenie czynności raz już dopełnionych, lecz nadto jeszcze powoduje embarras a nawet i pewien wydatek, który zamian być pokrytym przez tych, którym usługa ta oddana została, spada na tych właśnie, którzy żadnej ztąd nie odnoszą korzyści, to jest, na całą masę kontrybuentów. Uwaga, która zdaje się być nieodpartą jest ta, że taksa taka wcale niedogodna, zaskodzi głównie handlowi, który naraża na niezliczone trudności, rodzą rozmaite kłopoty i następstwa groźne nawet dla bezpieczeństwa interesów. P. Magne tak dalece przewidział wstręt, jaki wywoła ta taksa na wysyłki zwrotne, iż podjął się, na wypadek gdyby została odrzucona, zmienić ją na inny podatek, to jest, żąda aby cena pozwolenia na polowania podniesiona została z 25 franków

